

Килиан Кирхоф

СВЕТИ СИМЕОН НОВИ БОГОСЛОВ

Симеон Млађи, Богослов, рођен је 949. у Галати, једном селу Пафлагоније. Пошто је дечак био врло даровит, његови угледни родитељи који су имали везе са византијским двором, учинили су све да му обезбеде најбоље васпитање, како би му тиме припремили пут за каснију државну службу. Зато су га отац Василије и мати Теофана, довели у Цариград. Тамо је он живео у кући свога стрица који је био управник византијског двора, и стајао код цара на добром гласу. Симеон је напредовао у науци, учио је лако, и држао се по страни од несташлука својих школских другова. Али за више образовање он није показивао много воље, исто тако ни за државну службу. Велики планови његовог стрица ломили су се на сузама Симеоновим. „Он није хтео да приступи тадањим властодршцима, како не би, ради невредних ствари, Бога изгубио. Његов крик за Богом, Који је требало да овлада његовим животом, још тада је одјекнуо у његовом срцу. Његов религиозни нагон — да само Богу припада, воља да Њега не изгуби, помогао му је да презре онај празан звук славе. Он је нерадо прихватио службу дворског пажа, равну са достојанством сенатора, а коју је добио посредством свога стрица. Али дворски сјај њега није могао да засени. Његов стриц ускоро умире. Сад је дошло време за његову коначну одлуку. Пред њим нестаје земља, а отвара се небо. Симеон хоће да се отме свету, свим изгледима које му он нуди, од части до славе, од светског активизма и престижа. Његова размишљања се не дотичу дражи и варки света, он то неће; он хоће да гледа само у дубине и висине Божје. Земља је исувише мала за његове тежње. Широке просторе његове душе једино Бог може да испуни. Без Њега она би била празна и несретна. За њега је *ЦЕЛИНА* само довољно велика. Сваки део само би раздирао његову душу.

Симеон се окреће и хоће одмах да се одрекне света и да оде у Студитски манастир, код онога који му је од његове ране младости био духовни вођа и учитељ. Он је рачунао да ће код њега да нађе највише разумевања за свој младалачки занос, и да одмах постане један од његових студита. Тај човек је био Симеон Студит. Млади Симеон отвара овоме своје срце и моли га за пријем, иако му није

било још ни пуних 14 година. Он је хтео да одмах мења свој живот и да следи нагону свог младалачког срца. Али „као добар познавалац монашког живота, као и замки Злога, стари монах Студит не саглашава се одмах са њим, него пригушује чак Симеоново одушевљење, јер је он још увек само дечачког узраста. Он треба још да чека. Он то мора, било како тешко да му то пада. Зато Симеон остаје и даље у дворској служби. Али у његовој одлуци нема шта да се мења. Он остаје постојан. Седам година касније, 970. г., он доживљава прву визију: он гледа славу Божију. Шест година после ове визије, он се спрема да путује, по налогу цара, у свој родни крај. Њему одмах долази мисао да оде прво код свог духовног оца у Студитски манастир. Речи великог Студита: „Сад је време, ако хоћеш, да промениш своје одело и живот” доводе Симеона до испуњења његове дуго ношене жеље, и та реч „дала је као варница у његово срце”. „Зашто оче”, обраћа се Симеон, „нисте мени, Вашем детету, то раније рекли? Али, ево, ја напуштам свет и све што је у њему, и пошто имам царско посланство да службено одем у свој родни крај, ја ћу тамо да саберем све што ми припада, и долазим назад, да положим све то и себе самога, у Ваше свете руке”. По свом доласку у Галату, он заборавља на задатак примљен од цара, и одмах почиње како споља тако и изнутра, да се одрешти од света. Цео његов животни нагон иде према Апсолутном. Његов дух се ослобађа тамнице света и природе, и кроз читање и молитву навикава се на то да остаје код самог себе. Али ово самопосматрање у Божијем огледалу, гони га истовремено да не пребива код себе самог, него га води изнад себе: он хоће у себи да скрије божанско у свој његовој пуноти, како би се несметан од земних праница и земљине теже, могао слободно по Богу да усавршава, и да се у слободном лету к Њему уздигне. Он је до те мере стајао изнад свега земаљског, да је „од тад свако људско лице, сваки сјај лепоте, све што је живело и покретало се, њему чинило мртвим”. Такође и молбе његовог оца пред његов одлазак, нису могле да га поколебају у његовој одлуци. Отац га је са сузама молио: „Не напуштај ме, моје дете, у мојој старости, ја те за то молим. Ти видиш да се крај мојим данима ближи, и време мога нестанка није више далеко. Кад спустиш моје тело у гроб, онда иди куд ти је жеља, и следи путем који ти је драг; али сад не мисли на то, да ми кроз наш растанак причиниш велики бол. Ти знаш, ја само тебе имам као ослонац своје старости и као утеху мојој души. Твој одлазак за мене значи смрт.” Али син, који се био већ уздигао изнад природом датих закона, одлучио се био уместо земаљског за небеског Оца: „Мени је немогуће оче мој да останем у свету, па макар то било још за кратко време; јер ми не знамо шта нам и сутрашњи дан може донети.” Он се на крају одриче сваког наслеђа које би му припало, и упућује се за Цариград, да би тамо ступио у Студитски манастир (977). Игуман Петар га облачи и предаје га на духовну негу Симеону Студиту. Млади Симеон зна да ће ова два мужа, са којима ступа у духовни однос, да учине на њега најснажнији утицај. Он је Симеону Студиту остао нарочито захвалан целог свог живота, и није чудо, што касније, у својим химнама, на њега мисли са захвалним поштовањем. Са љубављу пуном ентузијазма

према Божанском, тај му је Симеон постао вођа, и под утицајем тог великог Студита, у дружењу са њим, он смирено повезује са Богом све оно што му је у откровењима било дато да доживи. Под његовим руководством он се удостојава благодати да често гледа у славу Божју. „Његовим животом једни су били обрадовани, они најпобожнији, и славили су Бога за то. Док други нису могли да издрже његов поглед, јер су у његовом животу видели осуду за свој живот”.

Боравак Симеонов у Студитском манастиру није дуго трајао, јер је његова искупила велика наклоност према Симеону Студиту код многих монаха наишла на одбојност. Али, ни ласкања ни претње, ни укор ни похвала, ни оговарања ни обећања, нису код њега налазили места. Он се није дао ничим одвојити од љубави Божје, ни збунити у послушности према Симеону Студиту. „Моје дете”, рече му овај једног дана, „подноси јуначки испите које ти демони приређују. Они су пробно камење наших врлина. Јер, знај добро, ми имамо лак напор да се докажемо у врлинској борби као јунаци: да постимо, да стражимо и да се вежбамо у свакој другој врсти врлине. Али, све је то безвредно, уoliko се не боримо да себи задобијемо душу која је безазлена, проста, смирена и блага.” — Наде његовог оца да га врати назад у свет, да га покрене и задобије назад за своју породицу, биле су без изгледа. Најзад је игуман морао да пусти на вољу Симеоновим противницима, а како је и сам видео незадрживо поверење овога према Симеону Студиту, он га је ставио пред избор: или да се од овога одвоји, или да напусти манастир. Симеон је пред крај 1977. напустио Студитски манастир, и по препоруци Симеона Студита, наставио свој монашки живот исто ту у престоничком манастиру св. Маманта, кога је предводио игуман Антоније.

У тишини Маманског манастира Симеон налази давножељени мир. Окренут својим духом Вечноме, и отвореним оком своје душе за Божанску Светлост, он почиње како у свом животу тако и у својим првим списима да развија своју особиту личност. Бог му је показивао Своју наклоност тиме што га је удостојавао честим визијама. Углед и љубав које је он нашао код монаха Маманског манастира, расли су из дана у дан тако, да су по смрти игумана Антонија, при новом избору за игумана 980. и патријарх Никола Хрисоверг и монаси св. Маманта, изабрали њега, те је над њим одмах извршена хиротонија за свештеника. Треба прочитати његову 14. химну, да би се наслутило са каквом је он светом озбиљношћу и са каквим страхопоштовањем као игуман и свештеник видео своје звање. Пошто су га често питали какав треба да буде свештеник, он је најзад са уздахом и скрушено одговорио: „О, браћо, зашто ми то питање постављате? Страшно је на то и мислити. Што се мене тиче, ја ни у ком случају нисам достојан тог узвишеног свештеничког позива. Ипак, и поред моје нискости ја добро знам какав свештеник мора да буде: Он прво мора да буде чист, не само у односу на његово тело, него много више у односу на своју душу. То није довољно: он мора да буде без иједне сенке греха, смирен према споља, скрушен према унутра. Кад стоји пред светим олтарем, његов дух мора да гледа у Божанство, док његова чула прате принету жртву, и он мора у сво-

ме срцу да поседује истог Оног који је невидиво у светим даровима присутан, да би своје молбе са поверењем приносио, и да би могао са Богом као са својим пријатељем да општи и да са правом говори: 'Оче наш, Који си на небесима; пошто он кроз Духа Светога који у њему борави, поседује у себи правога Бога, Сина Божјег по природи.' — Као свештеник и монах, Симеон живи у духовном сазерцању, као игуман он је сасвим предан служби својој браћи, и украшавању Божје куће. Он реновира Мамански манастир и његову главну цркву, коју је некад, како се говорило, био изградио цар Маврикије, и пошто је тако обновио цео манастир, он се потом сав предао задатку освећивања својих духовних ученика, трудећи се да их васпита у своме духу.

Биограф и савременик Симеонов, Никита Ститатос, примећује да се то више дешавало кроз његов пример него кроз његове речи. Просветлења и откривења умножавала су се и продубљавала, и у низу својих списа он је свет обавештавао о своме унутарњем богатству. Али године његовог игуманства у Маманском манастиру нису ипак прошле у потпуном миру. Опет се против њега ствара нова опозиција: тридесет монаха показују отпор за време једне његове беседе и оптужују га патријарху Сисинију. На Симеонове молбе патријарх опозива наређење да се бунтовници отерају у прогонство, али остаје неумитан у наредби да се ти монаси изагнају из манастирског братства. Симеон потом, као добар пастир, иде за својим залуталим овцама, и задобија их својом љубављу. Они постају „нова заједница светих Студита”. Симеон је ускоро понова осећао нагон да живи сам са Богом, и тако је он посредством и неких спољних околности, успео да после 25 година напусти игуманство, и да 1005. по дозволи патријарха Сергија, остави своју дужност, и да се као обичан монах сасвим прсда Богосозерцању. Али тај његов мир опет није дуго трајао, пошто су се прилике све више заоштравале. Стари Симеон Студит је 986 или 987 умро. Од тад је сваке године, на подстицај Симеона Млађег, Богослова, тај дан био слављен у великом сјају у Маманском манастиру. О томе је знао и патријарх, па је и сам кроз 16 година слао за тај дан свеће и измирну. Али синђелу Стефану је пошло за руком да патријарха придобије против Симеона. При том је синђел добио подршку чак и у монасима Маманског манастира. Пошто се Симеон није дао покренути да одустане од тог празновања, пре се одлучи да у тој години преда своје игуманство. Он је потом имао четири године спољашњег мира, а онда му године 1009. дође од патријарха декрет, којим га овај шаље у Хрисополис, у изгнанство. Идућих година долази до ревизије пресуде: Симеон бива рехабилитован. Патријарх Сергије му сад нуди митрополитску столицу. Али Симеон не прихвата ни то, нити повратак у свети Маман. Остао је добровољно у Хрисополису до своје смрти 12. марта 1022., обдарен мноштвом небеских видења. Он је у свом подвигу стално растао, све док није лицем у лице гледао Онога коме је био посветио сав свој живот и сву своју љубав. Као што је некад Јован Богослов, изгнаник на острву Патмосу, примио најдивнија видења, тако сад гледа Нови Богослов у самоћи св. Марине код Хрисополиса, красоте Божанске Светлости у њеној пуноти, и његов дух, у тој красоти,

окреће се посматрању сопственог живота у страдању и љубави, и из тог надземаљског преображенског света, он гледа испод себе како тај овоземаљски свет лежи савладан под његовим ногама, а он сад као химнописац слави свој живот са свим његовим горчинама и борбеним теснацима, као благодат Божју, а страдања као мостове ка Богу.

У тој самоћи сазревала је „*философија: да презир од стране људи треба посматрати као залог небеске славе, а људску славу примати као најсрамотнији презир*”. — Стојећи сав у свету објективног, Симеон је изричити персонист. Сва његова посебност изражена је у жареношћу његових *Химни*. Он стоји изнад временске условности и ограничености, загрљен вечним Богом, он је Његов добровољни „заробљеник”. Он све посматра са Божијег становишта. Њему је Бог — све: свет, пут, циљ. Из његових мисли одзвања важност вечности, не само зато што је њему Бог једина стварност насупрот сенки земних добара, него и стога што су његове идеје рођене из најдубље побожности и његове повезаности са Богом. Његова теологија је веза са Богом, и то од најјаче унутарње делатности. Жар чежње за Богом која га је дотакла, толико је усијан и дубок, Бог му је у тој мери највиша стварност, да он „без резерве истиче могућност чак неопходност, да се у животу дође дотле, — да се у нама осети уселење Светога Духа, да се надприродне реалности, *Божанска Светлост и Бог сам, могу да гледају*”. Већ у овом животу, по њему, та је могућност нама дата. И та могућност треба да постане неопходност. Зато је његов циљ — *обожење*. Он хоће да буде сав обожен. Њему је светлење само почетак. У чежњи за пунотом Божанске Светлости узраста цела његова личност, и ми се подсећамо песничких речи: „*Тек кад сретнемо Бога, ми ћемо се сасвим пробудити*”. У овом смислу су *Химне Симеонове* у истини „*исповести*”, једна једина велика молитва и песма: преклињање, захваљивање и ликовање; откривање, кајање и исповедање пред Богом; ужарени израз чежњивог нагона за Светлошћу, за усрећавајућим блаженством у Светлости. „У валовитом подизању и спуштању његовог расположења, у непрестаној промени према ономе што се показује, и у чежњи за изгубљеном Светлошћу, дреше се у њему сви религиозни осећаји — блаженство и слобода у Богу, расположење према добром и радосна храброст према мрачним силама; дубокоболно понирање у своје сопствено ништавило и тежња за миром у Богу”. Ритмичка игра, музикалан звук, жар осећајне топлоте и класична умереност, чежња и блаженство, страхопоштовање и поверљивост, храброст и смирење, Божја мудрост и земаљска немудрост, дубина и јасноћа, чистота и оригиналност мисли и пластично давање боја, умност и дечја простота, — све је то код њега сједињено. Тако ове његове *Химне* воде читаоца из акције Запада у контемплацију Истока, из гета свога „ја” ка светом заједничарству са Христом, од терета тог ја, ка части у благодати. И тако је Симеон постао копија првог Богослова, дубоког и простог еванђелиста Јована, он, коме је теологија била живот, мудрост виша од науке, Дух — све, разум — недовољан, Христос највише откривење, Светлост од Светлости.

* *
*

Килиан Кирхоф је преводилац „Химни” св. Симеона на немачки. Основа овог превода је текст од Јакова Понтануса (Инголштат, 1603) који се повезује са кодексом Мопас. 177. За поређење је коришћен оригинални текст од Дионисија Загореоса, издан у Венецији 1790.

(Превео са немачког
Монах Митрофан Хиландарац)

SUMMARY

Kilian Kirhoff:

SAINT SYMEON THE NEW THEOLOGIAN

The Author has translated the poetic „*Hymns*” of St. Symeon and through them captured the exceptional mystical experience of the Saint. Especially the visibility of the Uncreated Light and the Uncreated Beauty of God.

These hymnic effusions are in fact confessions of a Theologian who met and saw God face to face. Such a lyrical theology replenishes our mind much more than a dry way of Scholastic thinking.